

➤ ANALİZ / FATİH BEYAZ

TARİHÎ BELGELER IŞIĞINDA GAZZE DİRENİŞİNİN SÜREKLİLİĞİ

www.insamer.com
info@insamer.com

İNSAMER
İNSANI VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Birinci Dünya Savaşı'nın en çetin cephelelerinden biri olan Filistin Cephesi, stratejik açıdan İngiltere'nin Süveyş Kanalı'nı koruma ve Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakma hedefinin kilit noktası olmuştur. Mart 1917'deki Birinci Gazze Muharebesi'nde İngilizler başarısız olmuş, ancak takviye birliklerle Nisan ayında ikinci büyük taarruza hazırlanmışlardır. Gazze, Mısır'dan Suriye'ye uzanan yol üzerinde bir anahtar şehir konumundadır. Bu şehri kim kontrol ederse Doğu Akdeniz'de avantajlı bir konuma sahip olacaktır. İşte tam bu sırada, Kudüs'te çıkarılan *Musavver Çöl Gazetesi*'nin 10. sayısı (Nisan 1917), savaşın ortasında bir propaganda ve moral kaynağı olarak İkinci Gazze Muharebesi'ni aktarıyor.

İkinci Gazze Muharebesi

Görsel 1: Kudüs'te Mesul Müdürü Hacı Cemal Tarafından Çıkarılan Gazete

Kaynak: Musavver Çöl Gazetesi, 10. Sayı, Nisan 1917, Kudüs

Görseldeki Musavver Çöl Gazetesinin bu sayısı, Birinci Dünya Savaşı sırasında Filistin Cephesi'nde gerçekleşen İkinci Gazze Muharebesi'nden bahsetmektedir. Görselde sağda yer alan gazete sayfası, Nisan ayında gerçekleşen İngiliz taarruzu sonrası yaşanan gelişmelerden bahsetmektedir.

Taarruzun Başlaması

İngiliz kuvvetlerinin iki aydır süren hazırlıklarının neticesinde büyük bir saldırı başlattığı belirtiliyor. İngilizlerin sisli havadan yararlanarak harekete geçtiği, Han Yunus üzerinden Gazze'ye hücum ettikleri ve Gazze'yi kuşatmak amacıyla kuvvetlerini Beyt Hanun ve Beyt Lahya gibi çevre köylere kadar yaydıkları anlatılıyor.

Düşman kuvvetlerinin en az iki piyade ve üç süvari tümeninin yanı sıra, denizden 7 harp gemisi, karadan 25 zırhlı otomobil ve havadan uçaklarla desteklendiği ifade ediliyor. Metinde bu saldırı “cehennem-asa” (cehennemi andıran) bir ateş olarak nitelendiriliyor. Buna karşılık Osmanlı müdafilerinin (savunmacılarının) gösterdiği kahramanlık; Amr bin As, Yavuz Sultan Selim ve Selahaddin Eyyubi gibi tarihi şahsiyetlere benzetilerek övülüyor.

Sokaklarda göğüs göğüse süren kanlı çarpışmaların ardından, Osmanlı ihtiyat kuvvetlerinin yetişmesiyle düşmanın geri çekilme yollarının kesildiği ve İngilizlerin kuşatıldığı belirtiliyor. Netice olarak da düşmanın kesin bir bozguna uğrayarak, yaralılarını ve hastanelerini dahi bırakıp perişan bir halde kaçtığı aktarılıyor.

Zayıt ve Ganimetler

Esirler: Bir binbaşı, çok sayıda subay ve 150 kadar yaralı nefer esir alınmış.

Ölü ve Yaralı: Düşmanın toplam zayıtının 10 bin, sadece ölü sayısının ise 5 bin olduğu ifade ediliyor.

Ganimetler: Terk edilen zırhlı otomobiller, makineli tüfekler (mitralyöz), binlerce silah, dürbünler ve mutfak gereçleri gibi pek çok askeri malzemenin ele geçirildiği bildirilmiş.

Yazının sonunda bu zaferin sadece askeri bir başarı değil, aynı zamanda İngiliz ve Fransız basınının kara propagandasına verilmiş sert bir cevap olduğu vurgulanıyor. Özellikle Gazze'yi savunanların Suriyeli ve Filistinli “kahraman kardeşlerimizden” olduğu belirtilerek, bölge halkının Osmanlı'ya olan bağlılığına ve “şeytani siyasetlere” karşı bir “tokat” gibi cevap verildiğine dikkat çekiliyor.

1917'den 2026'ya: Gazze'nin Sürekli Müdafası

Bugün Gazze, 2007'den beri kara, deniz ve hava ablukası altında. İsrail'in ABD ve Batı deste-

ğiyle düzenlediği büyük saldırılar (2008-09, 2014, 2021, 2023-26) binlerce sivilin ölümüne yol açtı. Emperyal güçlerin adı değişti: İngiliz yerine İsrail, Osmanlı yerine bugün bağımsız Filistin direniş grupları. Ancak yapısal benzerlik aynıdır: daha güçlü bir donanma, hava üstünlüğü, zırhlı araçlar ve uluslararası medya propagandası karşısında, yerel halkın varoluş mücadelesi. 1917'deki Osmanlı müdafileri gibi bugün de Gazze'deki sıradan insanlar (doktorlar, öğretmenler, çocuklar) kendi topraklarını savunmaktadır.

Osmanlı İhtiyatından Türkiye Cumhuriyeti'ne

Belgenin en kritik cümlelerinden biri, “*Osmanlı ihtiyat kuvvetlerinin yetişmesiyle düşmanın geri çekilme yolları kesildi*” ifadesidir. Bu satır, bir asır öncesinin en önemli dersini özetler: Yerel direniş tek başına yeterli olmayabilir; dışarıdan gelecek maddi ve manevi destek, savaşın dengelerini değiştirebilir. 1917'de Anadolu'dan gelen ihtiyat kuvvetleri nasıl Gazze'nin imdadına yetiştiyse, bugün de Türkiye Cumhuriyeti devleti ve sivil toplumu, aynı coğrafyadaki mazlumların yanında olmak için çok boyutlu bir mücadele yürütmektedir. Bu mücadele, sadece askeri değil; diplomatik, insani ve stratejik bir zeminde şekillenmektedir.

Mavi Marmara (2010): Türkiye ile Filistin arasındaki dayanışmanın en belirgin anlarından biri, 31 Mayıs 2010'da yaşanmıştır. İHH İnsani Yardım Vakfı öncülüğünde, Gazze'ye uygulanan hukuksuz ablukayı delmek ve dünya kamuoyuna haykırmak amacıyla yola çıkan Mavi Marmara gemisine, uluslararası sularda İsrail askerlerinin düzenlediği baskın, tarihe bir katliam olarak geçmiştir. Saldırı sonucunda 9'u olay yerinde olmak üzere toplam 10 Türk vatandaşı şehit olmuştur. Ağır yaralanan ve dört yıl komada kalan Uğur Süleyman Söylemez'in şehadetiyle bu sayı 10'a ulaşmıştır. Bu olay, Türkiye ile İsrail arasında diplomatik bir krize yol açmış, Türkiye'nin Gazze'nin yalnızlığını kırmak için göze aldığı riskin teyidi olmuştur.

İHH, Gazze'de ve çevresinde kurduğu aşevleri ve dağıtım turları ile binlerce Filistinli aileye sıcak yemek ve gıda kolisi ulaştırmaktadır. Bu, tıpkı Osmanlı'daki imaretlerin fakirlere ve yolculara karnını doyurması gibi, abluka altındaki halkın hayata tutunmasını sağlayan somut bir dayanışmadır. Ayrıca Osmanlı'nın bölgedeki mirasını yaşatmak adına açılan Osmanlı Kültür Merkezi, Filistinlilerin kendi tarihlerine ve kimliklerine sahip çıkmalarını sağlayan manevi bir cephe işlevi görmektedir.

Türkiye'nin sivil toplum kuruluşlarının yanısıra kamu kurumları da Gazze'deki insani felakete ve onurlu bir yaşam için sayısız proje ve faaliyete imza atmıştır. Bu bağlamda Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Gazze'de inşa edilen Filistin-Türkiye Dostluk Has-

tanesi, su arıtma tesisleri, okul onarımları gibi onlarca proje hayata geçirmiştir. Aynı şekilde AFAD ve Kızılay, 2021 ve 2023'teki saldırılardan sonra 5.000'den fazla tır ile insani yardım malzemesi (gıda, ilaç, hijyen seti) Gazze'ye ulaştırıldı. 2024'teki Gazze işgali sonrası Türkiye, Mısır üzerinden acil tıbbi malzeme gönderen en hızlı ülkelerden biri oldu.

Türkiye, sahadaki bu insani çabanın yanı sıra, diplomatik arenada da Gazze'nin en gür sesi olmuştur. Türkiye, Birleşmiş Milletler ve İslam İşbirliği Teşkilatı gibi platformlarda İsrail'in saldırılarını "soykırım" ve "devlet terörü" olarak nitelmiş, uluslararası kamuoyunu harekete geçirmeye çalışmıştır. 2023-2026 yılları arasında şiddetlenen saldırılarda Türkiye, tıpkı 1917'deki "ihtiyat kuvvetleri" gibi ilk hareket eden ülkelerden biri olmuş, Mısır üzerinden onlarca tır dolusu insani yardım malzemesini (jeneratör, mobil mutfak, tıbbi malzeme) bölgeye ulaştırmış ve yaralıların tedavisi için seferberlik başlatmıştır.

Tarihsel sürekliliğe baktığımızda, Türkiye'nin bugün yaptığı, 1917'de Gazze'yi savunmak için savaşan Osmanlı ihtiyatının torunlarının bir vefa borcudur. Değişen tek şey, imparatorluktan cumhuriyete uzanan yolda devletin kurumsal kapasitesini ve sivil toplumun dinamizmini bu davaya seferber etme biçimidir.

Gazze Direnişindeki Süreklilik ve Farklılıklar

Post-kolonyal teori, emperyal müdahalelerin biçim değiştirirse de özde aynı mantıkla işlediğini söyler. 1917'de İngiltere, Süveyş Kanalı ve Hindistan yolunu güvence altına almak için Gazze'yi işgal etmek istiyordu. 2026'da İsrail, güvenlik gerekçesiyle Gazze'yi abluka altında tutuyor, yerleşimci sömürgeciliğini Batı Şeria'da genişletiyor. Her iki durumda da batılı büyük güçler (o zaman İngiltere, bugün ABD) askeri, ekonomik ve medya desteği sağlıyor.

Fakat bugün bölgede önemli bir fark var. 1917'de Osmanlı, bölgede egemen bir imparatorlukta ve düzenli ordusuyla doğrudan savaşıyordu. Bugün ise Gazze'deki direniş, uluslararası hukukta tanınmayan bir yapı tarafından yürütülüyor ve dış destek çok daha sınırlı, parçalı ve çoğunlukla insani yardım düzeyinde kalıyor. Ayrıca, 1917'deki "Suriyeli ve Filistinli kahraman kardeşler" vurgusu, günümüzdeki "Arap kardeşler" söylemiyle örtüşmektedir. Ancak 1917'de İngilizlere karşı bir gurup bölge halkı birlikte hareket etmekteyken başka bir grup ise İngilizlerle birlikte Osmanlı'ya karşı hareket etmekteydi. Günümüzde de bazı Arap rejimleri İbrahim Antlaşmaları veya diğer ikili ilişkiler ile İsrail ile normalleşmeye gitmişti. Bu da Gazze'nin yalnızlaşmasına neden olmuştur. Aslında bu durum, aradan geçen bir asırda bölgenin dinamiklerinin çok fazla değişmediğini göstermektedir.

Son olarak, gazetenin “kara propaganda” ifadesi önemlidir. Bugün de batı medyasının Gazze’yi terör merkezi olarak, Filistinli sivilleri ise “terörist” olarak sunması aynı söylem stratejisinin güncellenmiş halidir. Bu tarihi belge, bu anlamda bize medya ve savaş ilişkisinin yüz yılı aşkın süredir değişmediğini gösteriyor.

Sonuç

Musavver Çöl Gazetesi’nin sararmış sayfalarından okuduğumuz İkinci Gazze Muharebesi, sadece bir askeri çatışma değil, emperyalizme karşı yerel halkın ve ona koşan ihtiyat kuvvetlerinin nasıl büyük bir moral zaferi kazanabildiğinin kanıtıdır. Bu zafer kalıcı olmasa da, bir direniş geleneğinin temel taşıdır. Bugün Gazze, aynı acımasız kuşatma altında mücadele etmeye devam etmektedir. Türkiye’nin Gazze özelindeki çabaları (tıpkı 1917’deki gibi) yeterli olmasa da anlamlı bir dayanışma örneğidir. Uluslararası ilişkilerde güç dengeleri değişir, fakat tarih Gazze’nin yanında yer alanları yazmaktadır. Gazze’nin tarihi, geçen bir asırlık zamanda emperyal saldırılara hiçbir zaman teslim olmadığını göstermiştir.